

شناسایی نیازها و تعیین اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش: اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی^۱

رضوان حسین‌قلی زاده *

مجید حیدری چروده**

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی نیازهای پژوهشی و اولویت‌بندی آن‌ها در اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی است. برای دستیابی به این هدف از روش پژوهش میدانی استفاده شد. جامعه آماری ناظر بر کلیه گروه‌های ذینفع و گروه‌های ذیصلاح آموزش و پرورش استان، اسناد توسعه آموزش و پرورش نظیر سند ملی و استانی آموزش و پرورش و پژوهش‌های انجام‌شده در واحد کارشناسی تحقیقات می‌باشد. شناسایی نیازهای پژوهشی و اولویت‌یابی آن‌ها از طریق مصاحبه گروهی به شیوه بحث‌های گروهی متمرکز، نظرخواهی از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت و تحلیل محتوای اسناد توسعه آموزش و پرورش صورت گرفت. بنابر نتایج به‌دست آمده، ۳۹۴ نیاز پژوهشی شناسایی شدند. مهم‌ترین نیازهای پژوهشی از طریق حصول توافق افراد شرکت‌کننده در جلسات گروه‌های بحث متمرکز، ارزشیابی پژوهش‌های انجام‌شده، بررسی و داوری اعضای کمیسیون پژوهشی آموزش و پرورش استان و نیز مطابقت با فهرست نیازهای شناسایی‌شده، اولویت‌بندی شدند که در نهایت ۱۸۵ اولویت پژوهشی استخراج شدند.

واژگان کلیدی: نیازسنجی پژوهشی، اولویت‌یابی، آموزش و پرورش، استان خراسان رضوی.

---

۱. این طرح با حمایت اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی صورت گرفته است.

* عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد rhgholizadeh@um.ac.ir

** عضو گروه پژوهشی علوم اجتماعی جهاد دانشگاهی و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه

دانشگاه فردوسی مشهد

تاریخ دریافت: ۹۱/۶/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۰/۲۲

مقدمه

بررسی ادبیات پژوهش در عرصه‌های مختلف حکایت از نقش مؤثر تحقیقات در حل مسائل بشر دارد. درعین حال این امر نیز واقعیتی انکارناپذیر است که پژوهش‌ها باید معطوف به مسائل یا نیازهای واقعی باشند تا بتوان از دانش و یافته‌های ارزشمند تولیدشده توسط محافل پژوهشی استفاده مؤثرتری به عمل آورد. شواهد بسیار زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد بین یافته‌های حاصل از پژوهش و نیازهای واقعی شکاف و فاصله قابل ملاحظه‌ای وجود دارد (فتحی و اجارگاه، ۱۳۸۵). به طوری که بیشتر کارگزاران آموزشی، پژوهش آموزشی را بی‌ارتباط با دغدغه‌ها و دلواپسی‌های هرروزه خودشان تلقی می‌کنند و در نتیجه به آنچه پژوهشگران توصیه می‌کنند توجه کمتری می‌نمایند (لاگمن و شالمن^۱، ۱۳۸۶). اهمیت موضوع ارتباط بین نیازسنجی پژوهشی با کاربست یافته‌های حاصل از پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که عمده‌ترین انتقاد و دل‌مشغولی مدیران و دست‌اندرکاران امور اجرایی در به‌کارگیری یافته‌های پژوهشی، متوجه موضوع و مسئله پژوهش است (بابایی، ۱۳۸۶؛ خدیوی و همکاران، ۱۳۸۵).

نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی به‌عنوان اولین گام فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی، نقشی محوری و جهت‌دهنده برای مدیریت پژوهش‌ها در حوزه آموزش و پرورش بر عهده دارد. اهمیت موضوع نیازسنجی و اولویت‌بندی پژوهشی به‌ویژه با در نظر گرفتن پیامدها و دستاوردهای حاصل از آن را می‌توان در انطباق بخشیدن تحقیقات با اولویت‌های شناسایی‌شده، جلوگیری از اتلاف منابع پژوهشی، سازمان‌دهی و هماهنگی بین طرح‌های پژوهشی، تخصیص بهینه اعتبارات پژوهشی، بسیج قابلیت‌ها و ظرفیت‌های پژوهشی، آینده‌نگری در امر پژوهش و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای و غیراستراتژیک و از همه مهم‌تر بسترسازی لازم برای به‌کارگیری نتایج و یافته‌های پژوهشی از طریق اجرای طرح‌های پژوهشی ضروری و موردنیاز (فتحی و اجارگاه، ۱۳۸۵)، درگیر شدن گروه‌های ذینفع، تحکیم ارتباط بین فعالیت‌ها و پاسخ‌ها با پیامدهای پژوهش و تغییر در جریان منابع به سمت اولویت‌های پژوهشی (کریمی و همکاران، ۱۳۸۴)، جلوگیری از پراکنده‌کاری، دوباره‌کاری و موازی‌کاری و تمرکز پژوهش‌ها بر اولویت‌های اصلی نظام آموزشی (خدیوی و همکاران، ۱۳۸۵) ملاحظه نمود.

با توجه به مراتب فوق و با نظر به نتایج حاصل از مطالعه اکتشافی به دست آمده از طرح پژوهشی «شناسایی زمینه‌های کاربردی یافته‌های پژوهشی در اداره کل سازمان آموزش و پرورش خراسان رضوی»، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین موانع کاربردی یافته‌های پژوهشی در بین مدیران و دست‌اندرکاران امور اجرایی این است که آنان تحقیقات انجام شده را بی‌ارتباط با چالش‌ها، مسائل و نیازهای حوزه خود تلقی می‌نمایند. لذا در استفاده از نتایج آن در حل مسائل مبتلابه حوزه کاری خود کوششی به عمل نمی‌آورند. از این رو، انجام نیازسنجی پژوهشی به عنوان اقدامی زیربنایی که مستلزم درگیر شدن و مشارکت فعالانه گروه‌های ذینفع در شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای پژوهشی واقعی می‌باشد، در تغییر نگرش و تفکر گروه‌های مزبور نسبت به ماهیت پژوهش، ضرورت انجام آن و به‌کارگیری نتایج به دست آمده و همچنین فرصت مناسبی برای انعکاس نیازها و مسائل واقعی مبتلابه آموزش و پرورش می‌تواند نقش بسزایی داشته باشد. برای دستیابی به این هدف، در این مقاله از داده‌های گردآوری شده یک طرح پژوهشی با عنوان «نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی» استفاده شد. در این طرح تلاش شد تا با طراحی و اجرای یک برنامه نیازسنجی پژوهشی دقیق و نظام‌مند، پروژه‌های تحقیقاتی آتی را هدفمند نموده و با تحول در نگرش‌ها و باورهای مدیران و دست‌اندرکاران امور اجرایی در طی فرایند نیازسنجی، زمینه‌های آشتی بین دو نظام آموزشی و نظام پژوهشی را ایجاد و در مراحل بعدی این پیوند را تقویت نمود.

مروری بر ادبیات پژوهش

به‌رغم اهمیت و ضرورت نیازسنجی پژوهشی، مطالعات صورت گرفته به شیوه نظام‌مند در حوزه تحقیقات آموزشی در مقایسه با سایر حوزه‌ها نظیر علوم پزشکی بسیار اندک و انگشت‌شمار می‌باشند. اغلب مطالعات موجود در سطح کلان باهدف تدوین یک برنامه پژوهشی ملی/استانی انجام شدند. مروری بر مطالعات انجام شده حاکی از وجود دغدغه نیازسنجی پژوهشی در سطح کلان و ملی بوده است. چنانکه، برخی استان‌ها باهدف ساماندهی امر تحقیقات در دستگاه‌های اجرایی استان، تخصیص بهینه اعتبارات تحقیقاتی، ایجاد بانک اطلاعاتی از نیازهای تحقیقاتی کاربردی، ایجاد پیوند گسترده میان مراکز اجرایی و تحقیقاتی و هدایت متخصصان و پژوهشگران در

جهت انجام تحقیقات کاربردی موردنیاز توسعه استان، اقدام به طراحی و اجرای نیازسنجی پژوهشی و اولویت‌بندی نموده‌اند. در این راستا، استان خراسان (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، ۱۳۸۰)، زنجان (۱۳۸۳)، قم (۱۳۸۱)، آذربایجان شرقی (۱۳۷۷، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰)، قزوین (۱۳۸۱) و کردستان (۱۳۸۴) را می‌توان از پیشگامان اجرای این طرح قلمداد کرد که طی فرایندی تقریباً مشابه و با فراخوان عمومی به کلیه دستگاه‌های اجرایی، نیازهای تحقیقاتی استان را شناسایی و سپس با تشکیل گروه‌های تخصصی و کمیته مرکزی اولویت‌های برتر را اعلام نمودند. مهم‌ترین فنون مورد استفاده برای شناسایی نیازهای پژوهشی در طرح‌های مورد نظر عبارت‌اند از: روش بحث متمرکز گروهی، پرسشنامه، روش پژوهش اسنادی، پیمایشی، تکنیک دلفی، روش توافق و بارش افکار.

در ادامه به برخی از مهم‌ترین طرح‌های نیازسنجی پژوهشی صورت گرفته در حوزه‌های مختلف اشاره می‌شود. به‌طور نمونه، امامی و همکاران (۱۳۸۱) در ارزیابی نیازهای سلامت جامعه به‌منظور تدوین اولویت‌های برتر پژوهشی در شهر بوشهر با استفاده از روش بحث متمرکز گروهی با مشارکت ۹۹ نفر در گروه‌های سنی مختلف، مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده سلامت شناسایی و استخراج نمودند.

یزدان پناه و همکاران (۱۳۸۲) در تعیین اولویت‌های پژوهشی حوزه سلامت از طریق نیازسنجی در استان کهگیلویه و بویراحمد از روش ارزیابی وضعیت بهداشتی، نظام مراقبت‌های بهداشتی، نظام پژوهش حوزه سلامت، نیازها و خواسته‌های استفاده‌کنندگان از خدمات بهداشتی درمانی استفاده کردند. ابزار اصلی ارزیابی نیازهای استفاده‌کنندگان از خدمات، پرسشنامه‌ای بود که با مشارکت گروه‌های علمی و تخصصی دانشگاه، سایر بخش‌های متولی سلامت در استان و نمایندگان مردم تکمیل شد.

مجید پور و همکاران (۱۳۸۲) در تعیین اولویت‌های پژوهشی در حوزه سلامت در استان اردبیل، طی دو مرحله به تحلیل وضعیت موجود سلامت و اولویت‌بندی اولویت‌های پژوهشی از طریق بررسی مطالعات انجام‌یافته قبلی، پژوهش‌های کیفی و عملیات میدانی پرداختند. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، در مجموع ۳۴ اولویت پژوهشی در استان اردبیل مشخص شدند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به مرگ‌ومیر کودکان زیر ۵ سال و سوانح و حوادث اشاره کرد.

نجات و همکاران (۱۳۸۳) در اولویت‌بندی پژوهشی و مداخلات بهداشتی در زمینه عوامل خطر بیماری‌ها بر اساس مدل‌های تعریف‌شده علیت، چهارچوب معینی برای تحلیل عوامل خطر بیماری‌ها مشخص کردند؛ بنابراین، از مدل مقابل واقع به‌عنوان مدل کاربردی و دقیق و از شاخص GIF^۱ برای برآورد سهم تأثیر عوامل خطر استفاده شد.

کریمی و همکاران (۱۳۸۴) در نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران با ارائه یک روش پیشنهادی، مهم‌ترین اولویت‌های پژوهشی این سازمان را اعلام نمودند. طراحی یک برنامه توجیهی-آموزشی به‌منظور جلب مشارکت ذینفعان، جستجوی منابع اطلاعاتی از مراجع مرتبط و تحلیل وضعیت موجود سازمان با تأکید بر شناسایی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها از جمله اقدامات پژوهشگران در این طرح به شمار می‌رود. در مجموع، ۹۹ عنوان تحقیقاتی در ۱۶ حیطه به تصویب شورای پژوهشی سازمان رسید.

خدیوی و همکاران (۱۳۸۵) به‌منظور تعیین اولویت‌های پژوهشی منطقه پایگاه تحقیقات جمعیتی فرخشهر استان چهارمحال و بختیاری، طی یک تحقیق مشارکتی با روش ارزیابی سریع به شناسایی ۴۰ مشکل مردم فرخشهر در ۹ طبقه اصلی پرداختند. شیبانی اصل (۱۳۸۵) در بررسی نیازها و تعیین اولویت‌های پژوهشی سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور با استفاده از روش پژوهش اسنادی و پیمایشی و استفاده از تکنیک دلفی جهت گردآوری داده‌ها در جامعه آماری نسبتاً وسیعی، بالغ بر ۳۳۷ اولویت پژوهشی در ۱۶ زمینه اصلی و فرعی استخراج کردند (به نقل از حیدری چروده، ۱۳۷۸).

کلاهی و همکاران (۱۳۸۶؛ ۱۳۸۸) در بررسی اولویت‌های پژوهشی مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی و گرمسیری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، به‌منظور تعیین اولویت‌های پژوهشی ضمن شناسایی افراد ذینفع و تحلیل وضعیت حوزه مربوط به بیماری‌های عفونی از فراخوان عمومی، منابع بیماری‌های عفونی، طبقه‌بندی‌های بین‌المللی بیماری‌ها و روش‌های توافقی کیفی بارش افکار، بحث گروهی متمرکز و دلفی استفاده نمودند. در نهایت اولویت‌های تحقیقاتی با امتیازدهی بر اساس معیارها

تعیین شدند.

امین الرعایا و همکاران (۱۳۸۹) در تعیین اولویت‌های پژوهشی حیطه علوم رفتاری از دیدگاه دست‌اندرکاران بهداشت روان در شهر اصفهان از روش توصیفی، پیمایشی و مقطعی بر روی ۹۱ نفر از روان‌پزشکان، روان‌شناسان، مددکاران، کار درمان‌گرها، کارشناسان بهداشت و روان پرستاران استفاده کردند. در این پژوهش به‌منظور گردآوری داده‌ها از فن‌دلفی استفاده شد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، پژوهش در حیطه‌های اعتیاد، خودکشی و خانواده از اولویت بیشتری برخوردارند.

فتحی و اجارگاه و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه با عنوان طراحی مکانیزم اولویت‌یابی پژوهشی برای نظام آموزش و پرورش ایران، به تهیه و اعتباریابی چهارچوب اصلی الگوی اولویت‌یابی پژوهشی بر مبنای مطالعات مبانی نظری، ارزیابی وضع موجود و بررسی‌های متخصصان خبره، صاحب‌نظران و کارشناسان در حوزه پژوهش مبادرت نمودند. نتایج کلی حاصل از این پژوهش حاکی از آن است که صاحب‌نظران پژوهشی با تعاریف و مفاهیم مطرح‌شده، مفروضات و اصول نیازسنجی پژوهشی و ساختار و چهارچوب اصلی الگوی نیازسنجی مطرح‌شده به میزان زیادی موافق بوده و بر اجرای آن تأکید داشتند.

در جدول ۱ مهم‌ترین مطالعات انجام‌شده پیرامون نیازسنجی پژوهشی اشاره‌شده است.

جدول ۱. مطالعات انجام‌شده پیرامون نیازسنجی و اولویت‌یابی پژوهشی

ردیف	موضوع تحقیق	نویسنده/منبع
۱	تدوین اولویت‌های تحقیقاتی کشور	حق‌طلب (۱۳۷۹)
۲	اولویت‌های تحقیقاتی سازمان و مؤسسات دولتی و خصوصی در سال ۱۳۷۹	دانشگاه آزاد اسلامی (۱۳۸۰)
۳	نیازسنجی فعالیت‌های تحقیقاتی استان خراسان در سال ۱۳۸۰	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خراسان (۱۳۸۰)
۴	نیازسنجی و اولویت‌بندی فعالیت‌های تحقیقاتی و امکانات اجرای آنها در استان آذربایجان شرقی	نبی پور (۱۳۸۰)
۵	نیازسنجی و اولویت‌بندی فعالیت‌های تحقیقاتی استان قزوین و امکان‌سنجی اجرای آنها	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قزوین (۱۳۸۱)
۶	اولویت‌های تحقیقاتی کمیسیون علوم انسانی	شریعتمداری (۱۳۸۱)

۷	تعیین اولویت‌های تحقیقاتی و عناوین پیشنهادی پژوهش‌های ملی اقتصادی در کمیسیون اقتصاد، مدیریت و بازرگانی (۱۳۸۱)	دبیرخانه کمیسیون اقتصاد، مدیریت و بازرگانی (۱۳۸۱)
۸	ارزیابی نیازهای سلامت جامعه به منظور تدوین اولویت‌های برتر پژوهشی در بوشهر	امامی و همکاران (۱۳۸۱)
۹	تعیین اولویت‌های تحقیقاتی بخش آب در برنامه ملی تحقیقات کشور	کشاوری (۱۳۸۱)
۱۰	تعیین اولویت‌های پژوهشی در حوزه سلامت در استان اردبیل	مجیدپور و همکاران (۱۳۸۲)
۱۱	نیازسنجی و اولویت‌بندی فعالیت‌های تحقیقاتی استان زنجان و امکان‌سنجی اجرای آنها	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان (۱۳۸۳)
۱۲	راهنمای اولویت‌بندی پژوهشی و مداخلات بهداشتی درزمینه عوامل خطر بیماری‌ها	نجات و همکاران (۱۳۸۳)
۱۳	طرح نیازسنجی و اولویت‌بندی فعالیت‌های تحقیقات استان کردستان و امکان‌سنجی اجرای آن	نخعی (۱۳۸۴)
۱۴	نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران	کریمی و همکاران (۱۳۸۴)
۱۵	بررسی نیازها و تعیین اولویت‌های پژوهشی سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور	شیبانی اصل (۱۳۸۵)
۱۶	توانمندسازی مردم در تعیین اولویت‌های پژوهشی منطقه پایگاه تحقیقات جمعیت‌شناختی خرمشهر - استان چهارمحال و بختیاری	خلدیوی و همکاران (۱۳۸۵)
۱۷	اولویت‌های پژوهشی شبکه تحقیقات بیماری‌های عفونی و گرمسیری کشور در سال ۱۳۸۵	کلاهی و همکاران (۱۳۸۶)
۱۸	اولویت‌های نظام سلامت بر پایه نیازسنجی و مشارکت ذی‌نفعان در جمهوری اسلامی ایران	ملک افضلی و همکاران (۱۳۸۶)
۱۹	نیازسنجی و اولویت‌های پژوهشی استان خراسان رضوی	حیدری چروده (۱۳۸۷)
۲۰	اولویت‌های پژوهشی شبکه تحقیقات بیماری‌های عفونی و گرمسیری کشور در سال ۱۳۸۸	کلاهی و همکاران (۱۳۸۹)
۲۱	اولویت‌های پژوهشی حیطه علوم رفتاری از دیدگاه دست‌اندرکاران بهداشت روان در شهر اصفهان	امین‌الرعیایا و همکاران (۱۳۸۹)
۲۲	طراحی مکانیزم اولویت‌یابی پژوهشی برای نظام آموزش و پرورش ایران (مورد سازمان آموزش و پرورش شهر تهران)	فتحی واجارگاه و همکاران (۱۳۸۹)

مروری اجمالی بر سوابق مطالعات انجام‌گرفته درباره نیازسنجی و اولویت‌بندی نیازهای پژوهشی حاکی از آن است که به‌رغم اهمیتی که این موضوع در تقویت روابط

بین مجریان و پژوهشگران و نیز کاربرست یافته‌های حاصل از آن دارد، پژوهش‌ها و مطالعات صورت گرفته به شیوه نظام‌مند در این زمینه بسیار ناکافی و عمدتاً به سطح ملی و حوزه‌های علوم پزشکی محدود می‌شود. به‌ویژه در حوزه آموزش و پرورش این خلاء با شدت بیشتری احساس می‌شود. اهمیت و حساسیت این مسئله در نظام آموزش و پرورش با تأکید بر ضرورت کاربرست یافته‌های پژوهشی، انجام مطالعات بیشتر در زمینه نیازسنجی پژوهشی را در سطح ملی به ویژه استانی را ایجاب می‌نماید.

سؤالات پژوهش

نیازهای پژوهشی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی از دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه کدامند؟

کدام دسته از اولویت‌های پژوهشی تعیین شده برای انجام پژوهش از دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه از اولویت و ارجحیت بیشتر برخوردارند؟

روش

در این پژوهش به‌منظور نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی از روش پژوهش میدانی استفاده شد. این پژوهش از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. هدف از انجام این پژوهش، استفاده از نتایج آن در برنامه‌ریزی پژوهشی و جهت‌دهی پروژه‌های تحقیقاتی در سطح آموزش و پرورش استان می‌باشد. از نظر روش با توجه به ماهیت موضوع مورد مطالعه، کیفی است که در آن توصیف دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرهای گروه‌های مورد مطالعه و تحلیل محتوای اسناد و مدارک مدنظر است. جامعه آماری ناظر بر کلیه گروه‌های ذینفع (مدیران آموزشی، معلمان و دانش‌آموزان) و گروه‌های ذیصلاح (مدیران و کارشناسان ستادی و متخصصان تعلیم و تربیت) می‌باشد که از گروه‌های دخیل در تصمیم‌گیری‌های آموزشی به‌شمار می‌آیند. همچنین، به‌منظور گردآوری داده‌های موردنیاز از روش نمونه‌گیری غیر احتمالی هدفمند استفاده شد.

به‌طورکلی، در این پژوهش، شناسایی نیازها و تعیین اولویت‌های پژوهشی معطوف به تشکیل مهم‌ترین کارگروه‌های نیازسنجی در حوزه‌های مختلف آموزش ابتدایی، متوسطه، پرورشی و تربیت‌بدنی، پژوهش و برنامه‌ریزی منابع انسانی، هماهنگی، پشتیبانی و آموزش و پرورش استثنایی (معاونت آموزش ابتدایی، روسای گروه‌ها،

کارشناس مسئولان و کارشناسان اداری و نیز نمایندگان مدیران آموزشی و معلمان) بود. شناسایی و احصاء نیازهای پژوهشی به شیوه بحث‌های گروهی متمرکز انجام گرفت. در خلال بحث‌های گروهی متمرکز تلاش شد تا امکان استفاده ترکیبی از فنون مختلف نیازسنجی نظیر فن رویداد حساس، فن بارش مغزی، فن تحلیل میدان نیروها فراهم گردد. حضور نمایندگان حوزه‌های مختلف مسبوق به دعوت قبلی از طریق ارسال دعوت‌نامه به معاونت‌ها و درخواست معرفی یک رابط پژوهشی جهت شناسایی گروه‌های هدف و هماهنگی جلسات نیازسنجی پژوهشی بود. در مجموع، ۷ جلسه نیازسنجی پژوهشی به مدت ۱۵ ساعت با حضور ۷۴ نفر از معاونین، روسای گروه‌ها، کارشناس مسئولان، کارشناسان، مدیران آموزشی، معلمان و مربیان در حوزه‌های مختلف آموزشی، پرورشی و اداری تشکیل شد. همچنین، از مجموع متخصصانی که در نتیجه گفتگوی‌ها و پیگیری‌های به‌عمل‌آمده اعلام همکاری نمودند، ۲۸ نفر از اساتید دانشگاهی در حوزه‌های علوم اجتماعی، روان‌شناسی تربیتی، روان‌شناسی کودکان استثنایی، روان‌شناسی بالینی، مشاوره، روان‌سنجی، فلسفه و تعلیم و تربیت، برنامه‌ریزی درسی، کتابداری، مدیریت آموزشی، هنر و معماری، تربیت‌بدنی و جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری در شناسایی نیازهای پژوهشی آموزش و پرورش مشارکت نمودند. علاوه بر این، اسناد توسعه آموزش و پرورش نظیر سند ملی و استانی آموزش و پرورش و همچنین پژوهش‌های انجام‌شده در واحد کارشناسی تحقیقات در حوزه جامعه آماری مورد مطالعه قرار گرفتند. در بخش تحلیل اسناد با نظر به حجم محدود اسناد و پژوهش‌های انجام‌شده در واحد کارشناسی تحقیقات از روش سرشماری بهره گرفته شد. در نهایت، مسائل و محدودیت‌های شناسایی شده در قالب محدودیت‌های قابل پژوهش و غیرقابل پژوهش دسته‌بندی شدند. سپس، به منظور جلوگیری از دوباره‌کاری، پراکنده‌کاری و موازی‌کاری پروژه‌های تحقیقاتی آتی، مرور و ارزیابی پژوهش‌های صورت گرفته ضرورتی اجتناب‌ناپذیر بود. نتایج حاصل از این مرحله ناظر بر مجموعه متنوعی از نیازهای پژوهشی بالقوه‌ای بود که برای انجام پژوهش استخراج شده بودند. آنگاه، نیازهای پژوهشی احصاء شده با تکیه بر ملاک‌هایی نظیر ضرورت اجرای پروژه، ارزش و کارایی پروژه (تأثیر آن برافزایش ضریب موفقیت واحد مربوطه)، امکان اجرای پروژه/ عملی بودن آن و... از دیدگاه کلیه گروه‌های ذینفع در حوزه‌های ستادی و

اجرائی آموزش و پرورش اولویت‌بندی شدند. شایان‌ذکر است که اعلام فهرست نهایی اولویت‌ها در این مرحله منوط به ارزیابی پژوهش‌های انجام‌شده و در حال انجام بود. با توجه به مراتب فوق، اعتبار و روایی اولویت‌های پژوهشی شناسایی و استخراج‌شده یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها و چالش‌های قابل پیش‌بینی در انجام این طرح بود. لذا، وارد شدن در عمق بدنه ساختاری و آموزشی آموزش و پرورش از منظر اجرائی و نظرخواهی از متخصصان تعلیم و تربیت از دیدگاه‌های مختلف تئوریک و علاوه بر آن نگاه به اسناد توسعه‌ای که افق و دورنمایی آموزش و پرورش را به تصویر می‌کشد، به‌طور منطقی اعتبار یافته‌های این پژوهش را حمایت می‌کند. در این پژوهش به‌منظور اعتباریابی داده‌ها از شیوه مثلث‌بندی^۱ یا استفاده از منابع اطلاعاتی چندگانه استفاده شد. این روش ناظر بر تأیید یافته‌های پژوهش از طریق توسل به شواهد تأییدکننده است؛ بنابراین، با استفاده از منابع چندگانه از قبیل دیدگاه‌های متخصصان تعلیم و تربیت در موضع افراد ذیصلاح، دیدگاه‌های کاربران پژوهش و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش در موضع سفارش‌دهندگان و مخاطبین اصلی پژوهش و نیز اسناد توسعه‌سعی شد با مقایسه و تطبیق آنها درباره صحت نیازهای استخراج‌شده اطمینان بیشتری کسب شود. علاوه بر این، به‌منظور جلوگیری از تکرار موضوع‌های پژوهشی احصاء شده تلاش شد تا فهرست اولویت‌های پژوهشی مستخرج از نیازهای واقعی با مجموعه طرح‌های پژوهشی انجام‌شده و یا در حال انجام مطابقت داده شود. همچنین، رفت و برگشت اولویت‌های مستخرج از نیازهای احصاء شده توسط کاربران با واحدهای تحلیل بر اعتبار این اولویت‌ها می‌افزود.

یافته‌ها

در این بخش، ضمن بررسی روند نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در وضع موجود، نتایج حاصل از شناسایی نیازهای و تعیین اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش از دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه به شرح زیر ارائه می‌شود.

---

1. triangulation

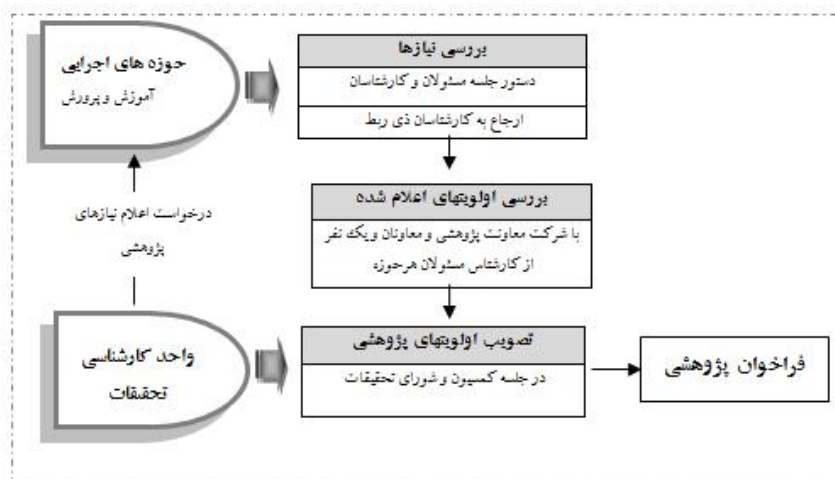
۱) روند شناسایی و تعیین اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش استان خراسان

رضوی در وضع موجود

بر اساس الگوی متعارف نیازسنجی پژوهشی، نخستین مرحله از فعالیت‌های کارشناسی تحقیقات در این فرایند با درخواست اعلام نیازهای پژوهشی از طریق ارسال بخشنامه به واحدهای مختلف اداری آموزشی، پرورشی، مالی و... اداره کل آموزش و پرورش استان آغاز می‌شود. بدین ترتیب، هر ساله طی ابلاغ بخشنامه‌ای از واحدهای مختلف اداره کل تقاضا می‌شود تا در فرصت تعیین شده حدود یک ماه نیازهای پژوهشی خود را به معاونت پژوهشی اعلام نمایند. سپس، واحدهای مختلف در پاسخ به بخشنامه ابلاغ شده به شیوه‌های مختلف به بررسی نیازهای پژوهشی واحد مربوطه و اعلام آن به حوزه معاونت پژوهشی می‌پردازند. بررسی برخی نمونه‌های نیازهای پژوهشی دریافتی سال ۱۳۸۹ حاکی از نبود یک رویکرد علمی و مسنجم نیازسنجی پژوهشی است. با این توصیف که عدم آشنایی با فرایند نیازسنجی پژوهشی، عدم آشنایی مفهومی با مسئله و مسئله یابی و بعضاً پیشنهاد عناوینی که اصلاً مسئله نیستند، مهم بودن و در برخی مورد تکراری بودن مسائل، عدم استقبال مدیران در جلسات نیازسنجی و بعضاً جهت‌گیری سلیقه‌ای و شخصی کارشناسان در معرفی و انتخاب برخی عناوین پیشنهادی، و... از مهم‌ترین مشکلات مبتلابه این فرایند در آموزش و پرورش استان به شمار می‌روند.

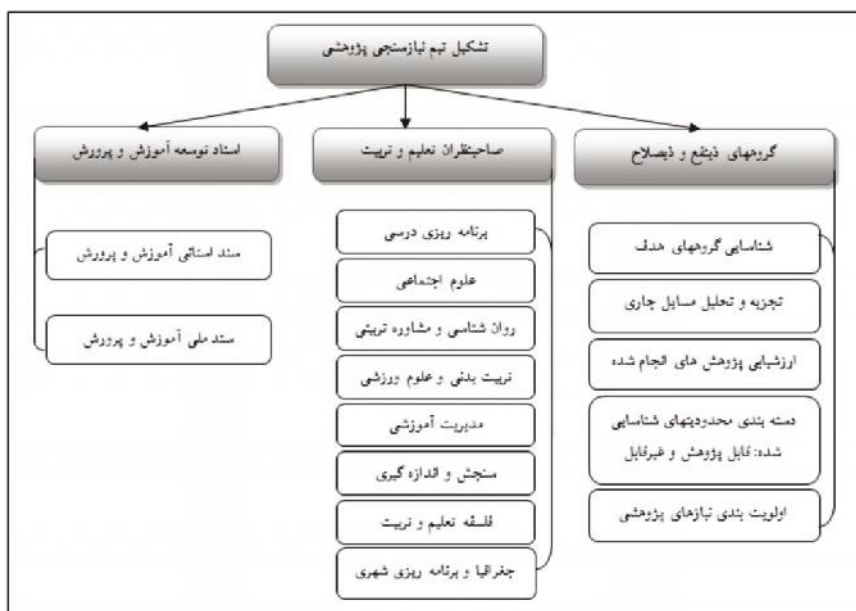
نظر به مراتب فوق و در اشاره به محدودیت‌های این الگوی، مهم‌ترین منبع اطلاعاتی نیازسنجی در وضع موجود را کارشناسان هر حوزه تشکیل می‌دهند و ابزار نیازسنجی، بخشنامه‌ای است که به موجب آن واحدهای مختلف موظف به اعلام نیازهای خود در یک محدود زمانی مشخص می‌شوند. در ادامه این فرایند، مهم‌ترین مرجع بررسی‌کننده و تصمیم‌گیرنده نیازها و انتخاب اولویت‌ها، کمیون پژوهشی است که پس از بررسی و تصویب اولیه اولویت‌های پژوهشی منتخب توسط اعضای کمیون، شورای تحقیقات استان تصمیم‌گیرنده نهایی در تصویب و اعلام فراخوان اولویت‌ها خواهد بود. در شکل ۱ الگوی متعارف نیازسنجی پژوهشی در سطح آموزش و پرورش استان خراسان رضوی نشان داده شده است.

شکل ۱. الگوی متعارف نیازسنجی پژوهشی در اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی

۲) فرایند نیازسنجی پژوهشی بر اساس الگوی پیشنهادی این پژوهش با نظر به محدودیت‌های الگوی متعارف نیازسنجی پژوهشی در آموزش و پرورش استان، الگوی جدیدی پیشنهاد شد که با رویکردی علمی و نظام‌مند به فرایند نیازسنجی پژوهشی بر شناسایی نیازهای پژوهشی واقعی و برخاسته از واقعیت‌های موجود استوار است. در این رویکرد بر مشارکت همه‌جانبه و تعامل کلیه گروه‌های ذی‌نفع و ذیصلاح در آموزش و پرورش استان تأکید می‌شود. بنابراین، فرایند نیازسنجی پژوهشی در دو مرحله اصلی صورت گرفت. در مرحله نخست با تأکید بر تجزیه و تحلیل مسائل و مشکلات آموزش و پرورش از دیدگاه متصدیان امور اجرایی، مهم‌ترین نیازهای پژوهشی شناسایی و احصاء شدند. در مرحله دوم پژوهش، از منظر تئوریک و تخصصی به مسائل آموزش و پرورش نگریسته شد و از دیدگاه صاحب‌نظران و متخصصان حوزه تعلیم و تربیت و همچنین از طریق تحلیل محتوای سند استانی و سند ملی آموزش و پرورش، مهم‌ترین نیازهای پژوهشی استان شناسایی شدند. واحدهای مورد مطالعه در فرایند نیازسنجی پژوهشی در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲. عناصر موردنظر در فرایند نیازسنجی پژوهشی بر اساس الگوی پیشنهادی

۱-۲. نیازهای پژوهشی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی از دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه کدام‌اند؟

با نظر به نتایج به دست آمده، مهم‌ترین نیازهای پژوهشی آموزش و پرورش استان از سه منظر گروه‌های ذینفع، صاحب‌نظران تعلیم و تربیتی و اسناد توسعه شناسایی و احصاء شدند که به شرح زیر عبارت‌اند از:

الف) نیازهای پژوهشی از دیدگاه گروه‌های ذینفع آموزش و پرورش استان: نتایج حاصل از جلسات گروه‌های بحث متمرکز با کلیه گروه‌های ذینفع از جمله معاون حوزه مربوطه، روسای گروه‌ها، کارشناس مسئولان، کارشناسان، مدیران آموزشگاه و معلمان در ۷ حوزه اصلی آموزش و پرورش ابتدایی، متوسطه، پرورشی و تربیت‌بدنی، هماهنگی، پشتیبانی، پژوهش و برنامه‌ریزی منابع انسانی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی حاکی از شناسایی و احصاء ۱۴۷ نیاز پژوهشی است. نتایج مربوط به توصیف نیازها و اولویت‌های پژوهشی حوزه‌های مزبور در جدول (۲) نشان داده شده است. از این مجموع، ۱۵ درصد نیازهای پژوهشی به حوزه معاونت آموزش ابتدایی، ۲۹ درصد به معاونت آموزش متوسطه، ۱۳ درصد به معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی،

۱۵ درصد به معاونت پژوهش و برنامه‌ریزی منابع انسانی، ۱۶ درصد به معاونت هماهنگی، ۷ درصد به معاونت پشتیبانی و ۵ درصد به سازمان آموزش و پرورش استثنایی اختصاص دارد.

ب) نیازهای پژوهشی از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت:

متخصصان تعلیم و تربیت در زمره گروه‌های ذی‌صلاح آموزش و پرورش استان قرار می‌گیرند. لذا، در مرحله دوم فرایند نیازسنجی پژوهشی، از دیدگاه‌های تخصصی آنان در خصوص مهم‌ترین مسائل آموزش و پرورش بهره گرفته شد. نیازهای شناسایی شده از دیدگاه ۲۸ نفر از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت استان در ۱۳ حوزه تخصصی علوم اجتماعی، روان‌شناسی تربیتی، روان‌شناسی کودکان استثنایی، روان‌شناسی بالینی، مشاوره، روان‌سنجی، فلسفه و تعلیم و تربیت، برنامه‌ریزی درسی، کتابداری، مدیریت آموزشی، هنر و معماری، تربیت بدنی و جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری مورد بررسی قرار گرفت. بدین ترتیب، ۱۹۶ نیاز پژوهشی از این منظر شناسایی و احصاء شدند.

ج) نیازهای پژوهشی بر اساس تحلیل محتوای اسناد توسعه آموزش و پرورش:

در این بخش از فرایند نیازسنجی پژوهشی، گزارش سند استانی و پیش‌نویس سند ملی آموزش و پرورش به‌عنوان یکی از منابع شناسایی نیازهای پژوهشی آموزش و پرورش استان مورد نظر قرار گرفت. با این هدف که در سند استانی با تکیه بر تحلیل نقاط قوت و ضعف آموزش و پرورش استان، مهم‌ترین مسائل قابل پژوهش استان شناسایی شده و به‌عنوان موضوع برای پروژه‌های تحقیقاتی آتی مورد استفاده قرار گیرد. چه‌بسا حل این مسائل از طریق پژوهش می‌تواند به کاهش شکاف بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب بیانجامد؛ بنابراین، بر مبنای تحلیل نقاط ضعف آموزش و پرورش استان، ۱۱ نیاز پژوهشی از سند استانی و با تکیه بر چشم‌انداز مطلوبی که برای آموزش و پرورش کشور در سند ملی تعریف شده است، ۴۰ نیاز پژوهشی که در سطح استان خراسان رضوی قابلیت طرح و اجرا و نیز کاربست دارد، احصاء شدند. در نتیجه تطبیق نیازهای شناسایی شده هر دو سند با طرح‌های پژوهشی انجام شده و یا در حال انجام در کارشناسی تحقیقات و نیز فهرست نیازهای شناسایی شده از منظر گروه‌های ذینفع در مرحله نخست پژوهش، سرانجام ۲۷ نیاز پژوهشی استخراج شدند.

با نظر به مراتب فوق، مهم‌ترین نیازهای شناسایی شده آموزش و پرورش استان

خراسان رضوی در سال ۱۳۹۰ مشتمل بر ۳۹۴ نیاز می‌باشد. چنانکه اشاره شد، ۱۴۷ نیاز از دیدگاه گروه‌های ذینفع آموزش و پرورش استان، ۱۹۶ نیاز از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت و ۵۱ نیاز نیز بر مبنای تحلیل محتوای سند استانی و ملی آموزش و پرورش شناسایی و تعریف شدند.

۲-۲. کدام دسته از اولویت‌های پژوهشی تعیین شده برای انجام پژوهش از دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه از اولویت و ارجحیت بیشتر برخوردارند؟

پیرو نیازهای پژوهشی فهرست شده، مهم‌ترین اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش استان برای سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ از سه منظر پالایش و استخراج شدند که به شرح زیر عبارت‌اند از:

الف) اولویت‌های پژوهشی از دیدگاه گروه‌های ذینفع آموزش و پرورش استان: چنانکه اشاره شد، به منظور تخصص بهینه منابع مالی و مادی استان به اجرای طرح‌های پژوهشی مورد نیاز آموزش و پرورش استان، از فهرست نیازها، نیازهای پژوهشی دارای اولویت شناسایی و استخراج شدند؛ بنابراین، از مجموع ۱۴۷ نیاز پژوهشی مورد نظر گروه‌های شرکت‌کننده در جلسات گروه‌های بحث متمرکز، ۷۵ نیاز پژوهشی در نتیجه اجماع کلی و نیز طی فرایند ارزشیابی پژوهشی، بررسی و داوری توسط اعضای محترم کمیسیون تحقیقات آموزش و پرورش استان به عنوان اولویت‌های پژوهشی استخراج شدند. در مرحله فراخوان، اولویت‌های مستخرج با نظر به تخصیص بهینه منابع مالی و انسانی استان به اجرای پروژه‌ها، در سه سطح تخصصی، دانشجویی و کارشناسی تفکیک شدند؛ بنابراین، ۲۵ اولویت در فراخوان تخصصی، ۲۴ اولویت در فراخوان دانشجویی و طرح‌های اینترنتی و ۲۶ اولویت در فراخوان کارشناسی سال ۱۳۹۰ اعلام عمومی شد.

ب) اولویت‌های پژوهشی از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت:

به منظور جلوگیری از دوباره‌کاری، موازی‌کاری و پراکنده‌کاری طرح‌های پژوهشی، در این مرحله ۱۹۶ نیاز پژوهشی شناسایی شده از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت با دیگر نیازهای شناسایی شده و فهرست طرح‌های پژوهشی انجام شده و یا در حال اجرا در کارشناسی تحقیقات استان مطابقت داده شد و از این مجموع ۸۴ نیاز در اولویت

بالاتر قرار گرفتند. در این میان، ۷ اولویت پژوهشی به حوزه برنامه‌ریزی درسی، ۱۶ اولویت به حوزه علوم اجتماعی، ۲۰ اولویت به حوزه روان‌شناسی و مشاوره تربیتی، ۵ اولویت به حوزه کتابداری و علوم اطلاع‌رسانی، ۶ اولویت به حوزه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، ۵ اولویت به حوزه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، ۵ اولویت به حوزه مدیریت آموزشی، ۱۲ اولویت به حوزه سنجش و اندازه‌گیری، ۳ اولویت به حوزه هنر و معماری و ۵ اولویت نیز به حوزه فلسفه تعلیم و تربیت اختصاص یافتند.

ج) اولویت‌های پژوهشی مبتنی بر اسناد توسعه آموزش و پرورش:
از مجموع ۵۱ نیاز شناسایی شده در اسناد استانی و ملی آموزش و پرورش طی پالایش‌های صورت گرفته در فرایند نیازسنجی، در نهایت ۲۷ نیاز پژوهشی از اولویت بالاتری برخوردار شدند.

با توجه به مراتب فوق، از مجموع ۳۹۴ نیاز پژوهشی شناسایی شده در سه سطح مورد وصف، ۱۸۵ اولویت پژوهشی برای سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ استخراج شدند. شایان ذکر است که با نظر به محدودیت زمان در اعلام اولویت‌های پژوهشی، ۷۵ نیاز به‌عنوان اولویت‌های پژوهشی استان در سال ۱۳۹۰ در سه سطح تخصصی، دانشجویی و کارشناسی فراخوان شدند. جدول ۲ و نمودار ۱ نتایج مربوط به تعداد نیازها و اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش استان خراسان رضوی را به تفکیک واحدهای تحلیل به‌طور خلاصه نشان می‌دهد.

جدول ۲. توصیف نتایج مربوط به تعداد نیازها و اولویت‌های پژوهشی آموزش و پرورش استان خراسان رضوی

تعداد اولویت‌های پژوهشی	تعداد نیازهای پژوهشی		منابع نیازسنجی پژوهشی
۱۶۴	۱۴۷	معاون مربوطه	گروه‌های ذینفع آموزش و پرورش استان
		روسای گروه‌های آموزشی	
		کارشناس مسئولان	
		کارشناسان	
		مدیران آموزشی	
		معلمان/مربیان	
۸۴	۱۹۶	برنامه‌ریزی درسی	متخصصان تعلیم و تربیت
		علوم اجتماعی	
		روان‌شناسی و مشاوره تربیتی	
		مدیریت آموزشی	
		سنجش و اندازه‌گیری	
		کتابداری و علوم اطلاع‌رسانی	
		تربیت بدنی و علوم ورزشی	
		فلسفه تعلیم و تربیت	
		جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری	
		هنر و معماری	
۲۷	۵۱	سند استانی آموزش و پرورش	استاد توسعه آموزش و پرورش
		سند ملی آموزش و پرورش	
۱۸۵	۳۹۴	جمع	

بحث و نتیجه‌گیری

با نظر به ضرورت کاربرد یافته‌های پژوهشی در فعالیتهای آموزشی و پرورشی، امروزه نقش و اهمیت نیازسنجی پژوهشی بر همه نهادهای آموزش و پرورش پوشیده نیست. هدفمند نمودن پروژه‌های تحقیقاتی، ایجاد تناسب و سازگار نمودن آنها با نیازها و مسائل واقعی مجریان و کاربران اصلی یافته‌های پژوهشی، به‌ویژه جلب اعتماد و مشارکت آنان در کلیه مراحل انجام پژوهش، تخصیص بهینه منابع و فراهم کردن زمینه‌های کاربست پژوهش از مهم‌ترین این مزیت‌ها است.

با آگاهی از این مزیت‌ها، واحد کارشناسی تحقیقات استان خراسان رضوی به‌ویژه در نتیجه انجام یک طرح پژوهشی با عنوان شناسایی زمینه‌های کاربست یافته‌های پژوهشی، طراحی و اجرای طرح نیازسنجی پژوهشی را بر اساس یک چهارچوب نظام‌مند و علمی سرلوحه کار خود قرارداد؛ بنابراین، ضمن مروری بر روند نیازسنجی پژوهش در وضع موجود و وارد کردن نقدهایی به آن، بر مبنای ادبیات نظری و پژوهشی موجود، یک الگوی جایگزین پیشنهاد شد که بر اساس آن شناسایی نیازها و استخراج اولویت‌های پژوهشی از سه منظر متفاوت صورت گرفت. یکی از مزیت‌های اصلی این الگو، مشارکت و تعامل درون‌گروهی از بالاترین مقام سازمانی تا پایین‌ترین سطح سازمان در جلسات مصاحبه گروهی بود. برخلاف الگوی متعارف، نیازسنجی فقط معطوف به سطح کارشناسان اداری نشد، بلکه دیدگاه‌های افراد صاحب‌نظر در حوزه تعلیم و تربیت و همچنین تحلیل محتوای اسناد توسعه آموزش و پرورش مورد نظر قرار گرفت.

با نظر به مراتب فوق، این پژوهش در زمره نخستین پژوهش‌هایی است که با تأکید بر نیازسنجی پژوهشی در سطح آموزش و پرورش انجام شده است. گرچه، نیازسنجی پژوهشی به‌عنوان بخشی از وظایف واحدهای کارشناسی تحقیقات در شرح وظایف این واحدها مشاهده می‌شود، اما نکته حائز اهمیت، توجه به این مقوله با رویکردی علمی و نظام‌مند است. به‌نحوی که هدف اصلی آن یعنی انطباق طرح‌های پژوهشی با نیازهای واقعی کاربران می‌باشد، محقق شود.

فهرست اولویت‌های پژوهشی مستخرج از منابع مورد مطالعه به تفکیک منابع نیازسنجی به پیوست ارائه می‌شود. تحلیلی بر نیازهای پژوهشی مستخرج از دیدگاه‌های

گروه‌های مورد مطالعه به‌ویژه مسئولان و مجریان آموزش و پرورش و نیز متخصصان تعلیم و تربیت حکایت از شکاف فکری بین متخصصان و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش دارد. با رویکردی سیستمی به تحلیل نیازها می‌توان دریافت که تمرکز اصلی مسئولان و کارشناسان در اعلام نیازهای پژوهشی عمدتاً روی برون‌دادها و ارزیابی خروجی‌های سیستم می‌باشد تا فرایندها و درون‌دادها. به‌طور نمونه، آسیب‌شناسی طرح‌های اجرا شده (یک‌نوبته شدن مدارس، ارزشیابی توصیفی، تعطیلی مدارس، نظام دوری، طرح ملی شنا، طرح پات و...)، ارزیابی عملکرد مدارس، کارآمدی معلمان و مربیان، تحلیل محتوای کتب درسی، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و آزمون‌ها از محورهای اصلی نیازهای پژوهشی به شمار می‌آیند که در دیدگاه‌های مسئولان و کارشناسان آموزش و پرورش منعکس شدند. بنابر شواهد به‌دست‌آمده، رویکرد مجریان به پژوهش عموماً اجرایی است و از آن به‌عنوان درمانی سحرآمیز، انتظار حل آنی و فوری مسائلی را دارند که در انجام وظایف روزمره با آن مواجه می‌شوند. چنانکه اشاره شد، عدم آشنایی با مسئله و مسئله‌یابی و نگاه اجرایی و نه کارشناسی و تخصصی به مسائل اغلب مانع از درک عمیق و تمرکز بر مسائل بنیادین و تقاضا برای پژوهش می‌شود.

این خلأ در بررسی دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت و نیز تحلیل محتوای اسناد استانی و ملی که با نگاهی راهبردی به مسائل و ترسیم چشم‌انداز توسعه آموزش و پرورش تا حدود زیادی برطرف شد. با این توضیح که برخلاف رویکرد اجرایی دست‌اندرکاران آموزش و پرورش، متخصصان رویکردی تخصصی به نیازهای پژوهشی داشته و بر این اساس بر فرایندها و درون‌دادهای سیستم آموزش و پرورش تمرکز بیشتری داشتند تا برون‌دادها. به‌طور نمونه برخی محورهای اصلی نیازهای پژوهشی مستخرج از این منظر عمدتاً به الگوها و مبانی تربیتی زیربنایی آموزش و پرورش، تغییر و تحول در زمینه‌های مختلف نظیر برنامه درسی باهدف توجه به نیازهای منطقه‌ای، تربیت معلمان و مدیران و تدوین شاخص‌های صحیح اندازه‌گیری عملکرد معطوف شدند. همچنین، توجه به مسائل جدید و روز مبتلابه آموزش و پرورش به‌ویژه فناوری‌های آموزشی نوین، هویت مجازی، شبکه‌های اجتماعی، سواد اطلاعاتی، یادگیری مداوم و... مسائل تربیتی مربوط به آن در دیدگاه‌های صاحب‌نظران بیشتر نمود پیدا می‌کرد.

جدول ۳. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت آموزش ابتدایی استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
بررسی پیامدهای آموزشی و اجتماعی-اقتصادی یک‌نوبته شدن مدارس	۱	گروه‌های ذینفع
بررسی کیفیت انجام وظایف معلمی در دوره ابتدایی	۲	
بررسی میزان مطابقت روش‌های فعلی آموزش قرآن در مراکز پیش‌دبستانی و دارالقرآن‌ها با ویژگی‌های رشد کودکان ۴ و ۵ ساله	۳	
بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی مربیان پیش‌دبستانی بر تربیت کودکان	۴	
بررسی کیفی نقاط قوت و ضعف ارزشیابی توصیفی و ارائه راهکارهای	۵	
بررسی مقایسه‌ای عملکرد دانش‌آموزان استان در آزمون بین‌المللی تیمز و	۶	
آسیب‌شناسی فرایند تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت بر طرح‌های آموزشی حوزه	۷	
راهکارهای جذب و نگهداشت نیروهای انسانی کارآمد در دوره ابتدایی	۸	
بررسی میزان و علل نابرابری فرصت‌های آموزشی در دوره آموزش ابتدایی	۹	
شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای آموزشی کودکان ۴ و ۵ ساله مناطق روستایی و شهری استان خراسان رضوی	۱۰	
بررسی میزان انطباق و همسویی آموزش‌های معلمان با اهداف برنامه درسی هنر در دوره ابتدایی	۱۱	متخصصان تعلیم و تربیت

جدول ۴. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت آموزش متوسطه استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
بررسی میزان انطباق طرح‌های اجراشده در دوره راهنمایی با نیازهای واقعی	۱	گروه‌های ذینفع
مقایسه جایگاه آموزش و پرورش استان خراسان رضوی در سطح ملی	۲	
امکان‌سنجی استقرار و راه‌اندازی مدارس هوشمند در سطح استان خراسان رضوی	۳	
بررسی علل افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های فنی-حرفه‌ای در دروس عمومی و	۴	
بررسی میزان تأثیر ساعات فوق‌برنامه در ارتقای کیفیت آموزشی	۵	
بررسی میزان اثربخشی عملکرد پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی استان و ارائه یک	۶	

۷	بررسی علل گرایش و جذب دانش آموزان به تحصیل در مدارس خاص (نمونه دولتی، غیرانتفاعی، شاهد و...)	متخصصان تعلیم و تربیت
۸	تأثیر سنجش آغازین دانش آموزان دوره متوسطه نظری در پیشبرد اهداف آموزشی	
۹	تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره راهنمایی از حیث ارتباط عمودی محتوایی با دوره ابتدایی و متوسطه	
۱۰	آسیب‌شناسی مکانیسم هدایت تحصیلی و شغلی دانش آموزان دوره متوسطه	
۱۱	ارائه راهکارهای جذب دانش آموزان نخبه به رشته‌های علوم انسانی	
۱۲	بررسی میزان انطباق محتوای دوره‌های آموزش ضمن خدمت با نیازهای آموزشی دبیران دوره راهنمایی	
۱۳	بررسی علل عدم گرایش خانواده‌ها نسبت به تحصیل دانش آموزان در رشته‌های فنی - مهارتی و ارائه راهکارهای مناسب	
۱۴	بررسی میزان اثربخشی طرح پات در کاهش افت تحصیلی دانش آموزان دوره	
۱۵	بررسی میزان اثربخشی طرح‌های اجراشده در دوره راهنمایی (طرح همگام با قرآن، طرح مدام، طرح موضوعی و...)	
۱۶	بررسی سطح توانمندی علمی و تخصصی سرگروه‌های آموزشی و میزان اثربخشی آنها در ارتقای علمی دبیران و هنرآموزان	
۱۷	تحلیل محتوای آزمون‌های فنی - مهارتی و تطبیق آن با استانداردهای موجود	
۱۸	بررسی تعارضات شناختی دانش آموزان در خصوص انتظارات مدرسه و خانواده از آنان و نحوه مواجهه آنان با این تعارضات	
۱۹	نقش جنسیت معلمان در هدایت تحصیلی دانش آموزان	

جدول ۵. فهرست اولویت‌های پژوهشی مشترک آموزش ابتدایی و متوسطه استان خراسان

رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
بررسی برنامه‌های درسی پنهان و یادگیری‌های ضمنی در نظام آموزش و پرورش استان	۱	متخصصان تعلیم و تربیت آموزش ابتدایی و متوسطه
امکان‌سنجی برنامه‌ریزی درسی منطقه‌ای و چگونگی متناسب‌سازی برنامه درسی با نیازهای محلی - منطقه‌ای استان	۲	
شناسایی روش‌های پیوند میان برنامه درسی رسمی با آموزش‌های غیررسمی به‌ویژه در حوزه تربیت دینی	۳	

تحلیل برنامه‌ها و کتب درسی با تأکید بر چگونگی ارائه تصویر مطلوب از شهدا (فرهنگ ایثار، نوع‌دوستی و...)	۴	اسناد توسعه آموزش و پرورش
شناسایی زمینه‌های ارتقای مشارکت معلمان در فرایند برنامه‌ریزی درسی	۵	
بررسی روش‌های تلفیق مهارت‌های زندگی با برنامه‌های درسی	۶	
بررسی و مقایسه باورهای غیرمنطقی دانش آموزان در مورد دین و اعتقادات در کتاب‌ها و واقعیت‌های زندگی	۷	
شناسایی منابع غیردرسی موردنیاز برای تقویت درک مفاهیم مندرج در کتاب‌های درسی دانش آموزان مقاطع مختلف	۸	
شناسایی زمینه‌های همکاری کتابداران در پشتیبانی از برنامه‌های آموزشی و درسی	۹	
بررسی عوامل و راه‌های توسعه سواد اطلاعاتی دانش آموزان دوره ابتدایی و متوسطه	۱۰	
میزان آگاهی معلمان از روش‌های تدریس متناسب با تغییرات نظام آموزشی و به‌خصوص کتاب‌های درسی و برنامه‌های آموزشی	۱۱	
بومی‌سازی مدیریت آموزشی در آموزش‌های عمومی	۱۲	
مستندسازی تجربیات مدیران آموزشی مدارس و ارائه الگوی مناسب برای مدیریت آموزشگاه‌ها	۱۳	
طراحی و تدوین برنامه آموزش فلسفه به کودکان	۱۴	
تحلیل محتوای کتب درسی به‌منظور دستیابی به مبانی و مفروضه‌های تربیتی موجود در آنها	۱۵	
بررسی میزان تناسب حجم و محتوی کتاب‌های درسی با توانمندی‌ها و ویژگی‌های	۱۶	
بررسی زمینه‌های ایجاد و توسعه فرصت‌های آموزشی متنوع و باکیفیت مناسب برای دانش آموزان ساکن در مناطق محروم و نیازمند	۱۷	
بررسی روش‌های ارتقای دانش فنی و سواد رایانه‌ای معلمان به‌منظور بهره‌مندی از ظرفیت و فرصت فناوری‌های نوین	۱۸	

جدول ۶. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
مطالعه جامع مشکلات معاونین تربیتی مدارس در انجام وظایف خود و ارائه راهکارهای مناسب	۱	معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی گروه‌های ذینفع
شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای پرورشی دانش‌آموزان دوره راهنمایی و متوسطه استان	۲	
بررسی موانع رشد تشکلهای دانش‌آموزی (شورای دانش‌آموزی، پیشنهادی و فرزندانگان) در مدارس راهنمایی و متوسطه	۳	
روش‌های ترغیب دانش‌آموزان دوره راهنمایی به شرکت در مسابقات فرهنگی-هنری	۴	
بررسی راهکارهای تقویت ارتباط دانش‌آموزان با هسته‌های مشاوره	۵	
بررسی مقایسه‌ای عملکرد دانش‌آموزان استان در آزمون بین‌المللی تیمز و پرلز	۶	
بررسی سطح توانمندی و کارآمدی مربیان تربیتی در زمینه اجرا و ارزشیابی آموزش‌های فرهنگی - هنری	۷	
شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای آموزشی مربیان تربیت‌بدنی دوره راهنمایی و متوسطه	۸	
سنجش وضعیت ساختارقامتی دانش‌آموزان دختر و ارزیابی اثربخشی عملکرد کانون‌های حرکات اصلاحی	۹	
بررسی تطبیقی وضعیت موجود فضاها و امکانات ورزشی مناطق استان با استانداردهای برگزارندهای مسابقات	۱۰	
آسیب‌شناسی طرح ملی آموزش شنا در مدارس	۱۱	
بررسی اثربخشی دوره‌های توانمندسازی مدیران، معلمان و کارکنان آموزشگاهی در جهت تحقق اهداف تربیتی	۱۲	
آمایش استعدادهای دانش‌آموزان در سطح استان با تأکید بر آزمون‌های مهارتی و آمادگی جسمانی	۱۳	
ارزشیابی میزان موفقیت هسته‌های مشاوره	۱۴	
بررسی راهکارهای آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های گروهی	۱۵	مختصان تفاهم
بررسی شبکه‌های اجتماعی دانش‌آموزان و رابطه آن با رفتارهای انحرافی آنها	۱۶	

۱۷	بررسی میزان اعتماد دانش آموزان به نهاد آموزش و پرورش (مدرسه) و عوامل مؤثر بر آن
۱۸	بررسی و تحلیل نگرش‌های تربیتی مربیان پرورشی، معلمان و دانش آموزان به‌منظور دستیابی به الگوهای تربیتی موجود در مدارس
۱۹	تحلیل مبنای فکری موجود در بین دانش‌آموزان دوره دبیرستان در خصوص مفاهیم و رفتارهای دینی
۲۰	آسیب‌شناسی مکانیسم‌های کنترل دانش آموزان در مدارس
۲۱	هویت مجازی دانش آموزان و ارتباط آن با نوع و نحوه استفاده از فضای مجازی
۲۲	آسیب‌شناسی امنیت دانش آموزان در نظام آموزش و پرورش
۲۳	سنخ‌شناسی خرده‌فرهنگ‌های دانش‌آموزی (باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای موردپذیرش در حوزه‌های مختلف)
۲۴	بررسی مشکلات هویتی دانش آموزان دوره راهنمایی و متوسطه
۲۵	بررسی و شناخت افسردگی و میزان شیوع آن در دانش آموزان دختر دوره متوسطه استان
۲۶	بررسی میزان آگاهی مدیران و معلمان از ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های کودکان بر اساس آخرین نظریات رشد
۲۷	بررسی میزان برخورداری دانش آموزان از مهارت‌های اجتماعی و ارزیابی کیفیت برنامه‌های آموزش رفتار شهروندی
	فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی استان خراسان رضوی (ادامه...)
	موضوع
۲۸	بررسی مقایسه‌ای میزان شیوع اختلالات خلقی و اضطرابی در دانش آموزان مدارس تیزهوشان، نمونه دولتی و عادی
۲۹	تأثیر شیوه‌های موجود آموزش هنر بر تربیت و درک هنری دانش آموزان دوره ابتدایی و راهنمایی
۳۰	آسیب‌شناسی حذف پست کتابدار و کتابخانه در مدارس
۳۱	طراحی و تدوین نظام ایمنی اماکن و تجهیزات ورزشی آموزشگاهی
۳۲	بررسی علایق دانش آموزان استان در آزمون رغبت‌سنج تحصیلی - شغلی
۳۳	هنجار سازی ویژگی‌های آنترپو متریک از منظر بیومکانیک در رده‌های مختلف سنی

۳۴	شناخت وضعیت آمادگی ادراکی - حرکتی کودکان پیش از دبستان و ارائه برنامه‌های متناسب رشدی برای آنها		
۳۵	تحلیل وضعیت فعالیت حرکتی نوجوانان و جوانان در فعالیت بدنی و ورزشی مدارس و خارج از مدارس از دیدگاه رشدی		
۳۶	بررسی میزان انطباق محتوای برنامه‌های درسی و تربیتی با اقتضائات هویت جنسی و نیازهای دوران بلوغ دانش آموزان دوره راهنمایی و متوسطه استان	اسناد توسعه آموزش و پرورش	
۳۷	بررسی راه‌های ارتقای فرهنگ و سواد قرآنی در بین دانش آموزان مقاطع مختلف استان		
۳۸	طراحی و اعتباریابی الگوی تربیتی و اخلاقی متناسب با مراحل رشد و ویژگی‌های دانش آموزان و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی		
۳۹	شناسایی زمینه‌های مشارکت خانواده‌ها در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه با تأکید بر همسوسازی اهداف و روش‌های تربیتی خانه و مدرسه		
۴۰	تعیین و اعتباریابی شاخص‌های کیفی برای ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی مدارس		

جدول ۷. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت پژوهش، برنامه‌ریزی و منابع انسانی استان

خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه دهنده	
مطالعه تطبیقی ساختار پژوهش در آموزش و پرورش کشورهای پیشرفته و ارائه راهکارهای	۱	معاونت پژوهش، برنامه‌ریزی و منابع انسانی	
بررسی میزان همسویی محتوای کتاب‌های جدیدالتألیف ابتدایی با الگوی هدف گذاری و اهداف کلی برنامه درسی ملی	۲		
بررسی میزان اثربخشی دوره‌های مجازی آموزش ضمن خدمت فرهنگیان خراسان رضوی	۳		
تحلیل محتوای کتب درسی دوره ابتدایی از حیث توجه به شاخص‌های پرورش خلاقیت	۴		
بررسی راهکارهای کیفیت‌بخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت فرهنگیان	۵		
ارزشیابی برنامه درسی جغرافیا استان در دوره متوسطه	۶		
نیازسنجی آموزشی از پژوهشگران آموزش و پرورش استان خراسان رضوی	۷		
تهیه بانک اطلاعات پژوهشگران و ناظران طرح‌های پژوهشی استان خراسان	۸		
ارزیابی وضعیت علمی و صلاحیت‌های مدرسان مراکز تربیت معلم	۹		متخصصان تعلیم
شناسایی زمینه‌های اشتراک دانش در بین مدیران و معلمان آموزشی مدارس	۱۰		

۱۱	بررسی سیستم پاداش و تنبیه معلمان و میزان اثربخشی آن	اسناد توسعه آموزش و پرورش
۱۲	بررسی انگیزه‌های دانشجویان مراکز تربیت معلم به شغل معلمی	
۱۳	بررسی توانمندی‌های علمی و حرفه‌ای معلمان دانش‌آموخته مراکز تربیت معلم در مقایسه با سایر مراکز دانشگاهی	
۱۴	بررسی راه‌های جذب و نگاهداشت نیروهای انسانی متخصص در نقاط مرزی و محروم	
۱۵	بررسی راهکارهای توزیع بهینه و عادلانه منابع انسانی و مالی آموزش و پرورش استان بر	
۱۶	شناسایی زمینه‌های ایجاد و توسعه مشارکت بخش‌های غیردولتی در تولید، چاپ و توزیع مواد و منابع یادگیری (به‌ویژه کتاب درسی)	
۱۷	مطالعه شیوه‌های مؤثر تولید محتوای چندرسانه‌ای کتب درسی متناسب با نیاز دانش‌آموزان	
۱۸	بررسی الزامات فرهنگی تبدیل مدارس استان به مدارس یادگیرنده	
۱۹	شناسایی زمینه‌های ترویج فرهنگ اقدام پژوهی و درس پژوهی در سطح مدارس استان	
۲۰	تعیین و اعتباریابی شاخص‌های ارزیابی صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای معلمان	
۲۱	بررسی سازوکارهای توانمندسازی معلمان برای مشارکت مؤثر آنان در برنامه‌ریزی درسی با تأکید بر درس پژوهی	
۲۲	بررسی زمینه‌های جذب استعدادهای برتر و برخوردار از صلاحیت‌های دینی، اخلاقی و شخصیتی به رشته‌های تربیت معلم	
۲۳	شناسایی زمینه‌های تعامل نظام آموزش و پرورش استان با مؤسسات آموزش عالی به‌منظور بهره‌مندی از پشتیبانی علمی و تخصصی آنها در غنا بخشی مدارس	
۲۴	امکان‌سنجی استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه‌اندازی دانشگاه ویژه فرهنگیان در استان خراسان رضوی	

جدول ۸. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت هماهنگی استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
بررسی تجربیات سایر کشورها در زمینه سرویس‌های ایاب و ذهاب دانش‌آموزان و ارائه الگوی مناسب جهت کیفیت‌بخشی آموزش‌های غیررسمی داخل سرویس مدارس	۱	گروه‌های ذینفع
نیازسنجی آموزشی انجمن‌های اولیا و مربیان استان	۲	
بررسی نقاط قوت و ضعف طرح‌های محرم‌سازی فضاهای مدارس دخترانه استان و	۳	
بررسی نحوه مواجهه دانش‌آموزان دختر دوره راهنمایی و متوسطه با مشکلات فردی	۴	
بررسی موانع اصلی عدم تحقق اصل ۴۴ قانون اساسی در آموزش و پرورش استان	۵	
شناسایی مشکلات تحصیل دانش‌آموزان تحت پوشش زنان سرپرست خانوار	۶	
تحلیل محتوای آزمون‌های هماهنگ استانی و کشوری در مقایسه با محتوای	۷	
بررسی میزان تأثیر آزمون‌ها و مسابقات علمی بر ارتقای کیفیت آموزشی دانش‌آموزان	۸	
ارزیابی عملکرد شوراهای آموزش و پرورش استان	۹	
بررسی جایگاه انجمن اولیاء و مربیان در مدارس و راه‌های شناخت اعضای انجمن	۱۰	
مطالعه جامع مشکلات مدارس مناطق مرزی استان خراسان رضوی		معاونت هماهنگی
شناسایی ظرفیت‌های منابع مالی استان و روش‌های جذب و بهره‌برداری از اعتبارات خارج از آموزش و پرورش		
نقش خانواده در کنترل روابط دانش‌آموزان با همسالان		
بررسی مقایسه‌ای جو اجتماعی و فرهنگی مدارس دولتی، غیرانتفاعی و شاهد		
ملاک‌های انتخاب مدرسه از دیدگاه والدین		
مقایسه تطبیقی میزان اعتماد مردم به نهادها و سازمان‌های اجتماعی با تأکید بر		
شناسایی و تعیین حوزه نفوذ مراکز آموزشی شهر مشهد با مدل تحلیل شبکه در محیط	۱۷	
بررسی نقش حریم اخلاقی در مکان‌یابی مراکز آموزشی (دبیرستان‌ها و هنرستان‌ها) در شهر مشهد	۱۸	
بازنگری مرزبندی محدوده پذیرش دانش‌آموز در آموزشگاه‌های آموزش و پرورش شهر مشهد	۱۹	
		متخصصان تعلیم و تربیت

تعیین شاخص‌های مکان‌یابی مراکز آموزشی (دبیرستان‌ها و هنرستان‌ها) در شهر مشهد	۲۰	اسناد توسعه	
شناسایی کمبودهای مکانی - فضایی مراکز آموزشی به تفکیک مقاطع تحصیلی در	۲۱		
تحلیل سؤالات آزمون سنجش بنیه علمی و تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان	۲۲		
بررسی میزان فعالیت معلمان در وب و میزان رضایت آنان از پشتیبانی اداره	۲۳		
برنامه جامع تربیت مدیران و رهبران آموزشی با تأکید برافزایش ثبات مدیریت در مجموعه نظام آموزش و پرورش استان	۲۴		
ارائه یک الگوی مناسب برای احراز مناصب مدیریتی با تأکید بر صلاحیت‌های اعتقادی، اخلاقی، انقلابی، علمی آموزشی، پژوهشی و تجربی مدیران آموزش و پرورش استان			
بررسی زمینه‌های توسعه و بهره‌برداری از فناوری‌های آموزشی نوین جهت اثربخش کردن فرایند یاددهی یادگیری			
شناسایی ظرفیت نهادها و مؤسسات مستقر در سطح جامعه و بررسی زمینه‌های بهره‌برداری از آن در غنا بخشی به محیط‌های یادگیری	۲۷		

جدول ۹. فهرست اولویت‌های پژوهشی معاونت پشتیبانی استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده	
شناسایی ظرفیت‌های منابع مادی استان و زمینه‌های بهره‌برداری از آن در جهت توسعه منابع مالی آموزش و پرورش	۱	گروه‌های ذینفع	معاونت پشتیبانی
آسیب‌شناسی قوانین و مقررات اداری- مالی، محاسباتی و نظارتی با تأکید بر تطبیق و تحقق برنامه‌های دولت الکترونیک	۲		
شناسایی و اولویت‌بندی خدمات رفاهی موردنیاز فرهنگیان استان	۳		
شناسایی ظرفیت‌های ارائه خدمات الکترونیکی در سیستم اداری- مالی آموزش و پرورش و ارائه راهکارهای مناسب جهت کاهش مراجعین	۴		

بررسی راهکارهای بهینه‌سازی مصرف سوخت و انرژی در مدارس استان و ارائه الگوی مدیریت مصرف بهینه	۵	متخصصان تعلیم و تربیت
بررسی تأثیر افزایش هزینه‌های جاری مدارس دولتی و غیردولتی در کمیت و کیفیت برنامه‌های آموزشی و پرورشی	۶	
بررسی سازوکارهای تنوع‌بخشی به منابع مالی دولتی و غیردولتی آموزش و پرورش استان	۷	

جدول ۱۰. فهرست اولویت‌های پژوهشی سازمان آموزش و پرورش استثنایی استان خراسان رضوی

موضوع	ردیف	مرجع ارائه‌دهنده
بررسی سطح آگاهی و نگرش مدیران و مسئولان استان نسبت به توانمندی‌ها و استعدادهای کودکان استثنایی و راه‌های ارتقا این نگرش در جهت بهبود وضعیت آنان	۱	گروه‌های ذینفع
ساخت و هنجاریابی آزمون غربالگری برای سنجش اختلالات ویژه یادگیری پیش از	۲	
بررسی موانع پذیرش دانش آموزان با نیازهای ویژه در مدارس عادی به صورت آموزش فراگیر و تلفیقی	۳	
بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت خانواده‌ها در پذیرش و نگهداری فرزندان دارای (اوتیسم، چند معلولیتی و ...)	۴	
امکان‌سنجی تغییر رویکرد سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی از رویکرد گروه‌بندی به رویکرد آموزش انفرادی شده	۵	متخصصان تعلیم و تربیت
نیازسنجی آموزشی مدیران، کارشناسان، معلمان، مشاوران و تیم توان‌بخشی آموزش و پرورش کودکان استثنایی	۶	
موانع و چالش‌های طراحی و اجرای برنامه آموزش انفرادی در نظام آموزش و پرورش و سازمان آموزش و پرورش استثنایی	۷	
کاربرد بازی و بازی‌درمانی در آموزش، مشاوره و توان‌بخشی کودکان استثنایی	۸	
ارزیابی دوره‌های آموزش ضمن خدمت و برنامه‌های دانش و مهارت‌افزایی مدیران، کارشناسان، معلمان، مشاوران و تیم توان‌بخشی آموزش و پرورش کودکان استثنایی و ارائه	۹	
بررسی تطبیقی نظام‌های آموزش و پرورش استثنایی در ایران و جهان	۱۰	

تدوین برنامه راهبردی سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی	۱۱		
تدوین ملاک‌های شایستگی تخصصی مدیران و کارشناسان ستادی در سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی	۱۲		
بررسی راه‌های حفظ و نگاهداشت دانش آموزان استثنایی در درون سیستم آموزشی تا پایان دوران تحصیلی	۱۳	اسناد توسعه	
بررسی موانع اشتغال دانش‌آموختگان آموزش و پرورش استثنایی در بازار کار	۱۴		
شناسایی زمینه‌های بهره‌مندی از توانمندی‌ها و استعداد‌های کودکان استثنایی در سطح استان	۱۵		

منابع

- امامی، سید رضا و همکاران (۱۳۸۱). ارزیابی نیازهای سلامت جامعه به منظور تدوین اولویت‌های برتر پژوهشی در شهر بوشهر به روش بحث متمرکز گروهی. *دوفصلنامه طب جنوب*. شماره ۲.
- امین الرعایا، مهین؛ عطاری، عباس؛ حسن‌زاده، اکبر (۱۳۸۹). اولویت‌های پژوهشی حیطه علوم رفتاری از دیدگاه دست‌اندرکاران بهداشت روان در شهر اصفهان. *مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، شماره ۲.
- بابایی، علی (۱۳۸۶). موانع و چالش‌های کاربست یافته‌های پژوهشی، *مجله اصلاح تربیت*، شماره ۶۲.
- حیدری چروده، مجید (۱۳۷۸). *نیازسنجی و اولویت‌های پژوهشی استان خراسان*. انتشارات آهنگ قلم.
- خدیوی، رضا و همکاران (۱۳۸۵). توانمندسازی مردم در تعیین اولویت‌های پژوهشی منطقه پایگاه تحقیقات جمعیتی فرخشهر، استان چهارمحال و بختیاری. *دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد. ویژه‌نامه تحقیقات جمعیتی*.
- فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۸۵). *نیازسنجی پژوهشی (مسئله یابی پژوهشی و اولویت‌بندی طرح‌های تحقیقاتی)*. انتشارات آبیژ.
- فتحی و اجارگاه، کوروش؛ خسروی، علی‌اکبر؛ سعادت‌طلب، آیت‌اله؛ تورانی، حیدر؛ دیبا و اجاری، طلعت (۱۳۸۹). طراحی مکانیزم اولویت‌یابی پژوهشی برای نظام آموزش و پرورش ایران (مورد سازمان آموزش و پرورش شهر تهران). *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی*، ۱۱ (۲)، ۱۸۵-۲۱۰.
- کریمی، غریب و همکاران (۱۳۸۴). *نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران، فصلنامه خون*، شماره ۴.
- کلاهی، علی‌اصغر و همکاران (۱۳۸۶). اولویت‌های پژوهشی شبکه تحقیقات بیماری‌های عفونی و گرمسیری کشور. *فصلنامه بیماری‌های عفونی و گرمسیری وابسته به انجمن متخصصین بیماری‌های عفونی و گرمسیری*. شماره ۳۸.
- کلاهی، علی‌اصغر و همکاران (۱۳۸۹). اولویت‌های پژوهشی شبکه تحقیقات بیماری‌های عفونی و گرمسیری کشور. *فصلنامه بیماری‌های عفونی و گرمسیری وابسته به انجمن*

متخصصین بیماری‌های عفونی و گرمسیری. شماره ۵۰.
لاگمن، الن کاندلیف؛ شالمن، لی اس (۱۳۸۶). مباحث اساسی در پژوهش‌های آموزشی (مشکلات و امکان‌ها)، ترجمه رضا ساکی، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش
مجیدپور، علی و همکاران (۱۳۸۲). تعیین اولویت‌های پژوهشی حوزه سلامت در استان
اردبیل. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل،
شماره ۹.
نجات، سحرناز و همکاران (۱۳۸۳). راهنمای اولویت‌بندی پژوهشی و مداخلات بهداشتی
در زمینه عوامل خطر بیماری‌ها. فصلنامه پایش، شماره ۳.
یزدانپناه، بهروز و همکاران (۱۳۸۲). تعیین اولویت‌های پژوهشی حوزه سلامت از طریق
نیازسنجی در استان کهگیلویه و بویر احمد. مجله *ارمغان دانش*، شماره ۳۱.
در ادامه، فهرست نهایی اولویت‌های پژوهشی به تفکیک حوزه‌های آموزشی، پرورشی و اداری
از سه منظر گروه‌های ذینفع، متخصصان و اسناد توسعه آموزش و پرورش نشان داده شده
است.